

РЕЦЕНЗИЯ

За дисертацията на Незабравка Стефанова Попова – Недялкова на тема „Пропорции и системи за конструиране – основа за формоизграждане на облеклото” за присъждане на образователна и научна степен „доктор в научно направление 8.2. „Изобразително изкуство.”

Рецензент и член на научното жури: проф. Майа Богданова

Незабравка Недялкова е избрала тема за изследване на своя труд, която е актуална и значима, свързана със създаването на модния продукт от идеята до реализацията му. В днешно време се използват различни системи и начини на конструиране, предлагат се леки за усвояване cad-cam системи, развитието на технологиите насочва вниманието на дизайнерите към търсене на нови материали, конструкции и начини на представяне на реализирания продукт. Задачите които си поставя изследването, систематизирането и изводите които следват в резултат на проучването и анализирането в тази професионална сфера са ценна информация за студенти обучаващи се в областта на модния дизайн, както и за широкия професионален кръг хора, работещи в областта на модната индустрия. Добре е , когато авторът на подобен анализ има не само теоритични способности, но и натрупан практически опит.

Докторантката Незабравка Недялкова е участвала в разработването на компютърна програма за конструиране и моделиране на облекло „Силует Дизайнер 3”, както и в създаването на ръководство за работа с кад система Assyst и създаване на „Ръководство за потребителя” за работа с кад система „Силует Дизайнер” в съвместен проект с фирма „Макродор”.

Същевременно Незабравка Недялкова изнася доклади свързани с темата в национални и международни конференции.

Дисертацията е структурирана в увод, четири глави, библиография и списък с публикациите на автора по темата. Тя се състои от 210 страници и компакт диск с приложение за работа с кад системата „Силует Дизайнер”.

Вероятно докторантката е била привлечена от значимостта на елемента „конструкция” при създаването на модния продукт и е очертала широки граници на изследването си : от първите опити за създаване на облекло до съвременния научен подход при новите технологии, обхващащо конфекционното и индивидуално проектиране. Чарлз Уоткинс, моделиер при Хюсеин Чалаян е казал: *„Хората носят дрехите си, без да си дават сметка за пътя, който те са изминали преди да достигнат до тях. Те не знаят нищо за сложността на първите етапи на конструирането им, за избора на материали, за концепцията на модела и съответното му решение като конструкция, за звука на ножиците при срязването на плата, за сглобяването на отделните части, все още изглеждащи като абстрактни форми до окончателното завършване на готовата дреха. За мен всеки един етап от този процес е специален.”* Отчитайки значимостта на професията на конструктора в тандема ‘дизайнер – конструктор’ докторантката цели :” *да се постави началото на едно цялостно и детайлно проучване и да очертае „скелета” на по-нататъшни изследвания и разработки, свързани със системите за конструиране и градиране на облеклото”*. /стр.16/. Целта и задачите на изследването са *„...разглеждането на връзката между човешките пропорции, системите за конструиране и формоизграждането на облекло”*/стр. 16/. Следвайки параметрите на поставената задача, докторантката прави широк и детайлен исторически преглед на елементите отнасящи се до изграждането на облеклото и тяхното развитие до появата на стройна схема от зависимости помежду им, за да се свържат и изградят системи за конструиране, които да позволят формирането на облекло в

стандартни конфекционни рамки, както и такива които да отговарят на индивидуални особености и деформации на фигурата.

Глава Първа разглежда появата на първите дрехи и начина им на изграждане, който поставя основния въпрос за решаване от конструкторска гледна точка – *„процесът на превръщане на двуизмерна в триизмерна форма”*, както отбелязва Недялкова. Тук тя разглежда исторически появата и развитието на скрояването и ушиването на дреха, като прилага таблици и илюстрации на инструментите и професионалните понятия и наименования. Разгледана е и организацията на шивашко ателие от това време (*„Шивашкото изкуство”* – де Гарсо) и появата на първите системи за снемане на мерки – *„книжната лента”*, както и изготвянето на хартиени шаблони служещи за база на конструиране, като изследването стига до научните проучвания за пропорциите на човешкото тяло. В този преглед са разгледани и акцентирани първите учени и практики, положили основата на градиране в съвременното ни. / Гийом Компен и Хенри Уампън/.

Втората глава разглежда създаването на основата за систематизирано конструиране и градиране /първите десетилетия на 19 век/ и появата на първите опити за масова продукция, наложена от индустриалната революция с новите изисквания на пазара. Тук подробно са описани и илюстрирани търсенията и находките на работещите в сферата на облеклото за създаване на пропорционални таблици и измерителни пособия, които да подпомогнат обхващането на отделни фигури в универсален еталон като основа за конструирането и градирането на дрехата. Проследявайки развитието на шивашката индустрия докторантката прави основен извод - развитието на технологиите в края на 19 век, както и по-късно на компютърните технологии на 20 и 21 век довеждат до изменение на организацията на шивашката индустрия, който процес е в основата на социалните промени в организацията на работа в обществото.

В Трета глава се разглежда появата на антропометрията, като основа за създаването на ръсто-размерни таблици и стандарти. Тук отново е направен детайлен преглед илюстриран с множество таблици, послужили за формиране на подход за конструиране според параметрите на различните типове фигури. Като основен извод за тази глава е заключението за невъзможност за прилагане на един размерен стандарт който да обхване цялото население. *„Успешният производител първо определя параметрите на желаня от него пазар и след това събира информация за обмерните данни на целевата група. Следващата стъпка е да разработи своя ръсторазмерна таблица”/стр. 155.* Докторантката формулира и приложението на изследването в тази глава: *”Дизайнерите, конструкторите или производителите на облекло имат възможността да селектират информацията, която се съдържа в размерните стандарти и да я приложат за своите таргет групи”/стр.155/.*

Глава Четвърта е стъпка към прецизиране на различните обмерни данни необходими за промишлеността, визиращи средно статистическата фигура и тези, необходими за дреха по индивидуална поръчка с цел максималното ѝ прилягане по фигурата. Тук подробно са описани типовете фигури и различния подход, който всяка една изисква при изграждането на конструкцията. Изброени са основните проблеми и решаващи фактори за прилягането на дрехата, като са анализирани проблемните точки и линии за нестандартните фигури. Вероятно в тази глава би могло да се посочат и начините за отстраняване на грешките, което би било полезно за практическото приложение на изследването, но в случая това разширение не е предмет на изследването. Обхванати са и съвременните методи и технологии за измерване като лазерно сканиране, използване на активни сензори дигитални способи и т.н., като са отчетени недостатъците на все още недоусъвършенстването на тези технологии. Подробно са описани начините на работа с действащи оразмерителни системи, които се експериментират и

прилагат в момента /сензорно измерване, електронна лента, сканиране и т.н./ т.е. новите търсения, точното снемане на размери вървят в крак с развитието на технологиите за дигитално конструиране с цел осъществяване на виртуална проба чрез симулация на плата и поведението му върху модела. Тази технология ще промени представянето и търговската реализация на дрехата, като процесът обхваща всеки специалист в областта на модната индустрия – тръгвайки от дизайнера, преминавайки през работата с виртуални прототипи до реализацията на продукта и начина на пазаруване в търговската мрежа. Важно е да се отбележи посоката на развитие на технологиите с цел формирането на млади специалисти в областта на модата. В този смисъл, необходимо е включването и изучаването на новите софтуерни програми за проектиране и конструиране в обучението на модния дизайнер – CAD/CAM системите, които отварят нови, бързи и по-евтини методи на работа. Друг съществен извод е разширяването на екипа за проектиране на облеклото през 21 век – това са групи, които включват освен дизайнери и компютърни специалисти, и инженери, биолози, химици, спортни трънъори и др., което предполага интеграция между високо технологичното и обичайното облекло. Както е казал Кристофър Баленсиага *”Добрият дизайнер трябва да бъде архитект за конструкцията, скулптор за формата, художник за цвета, музикант за хармонията помежду им, както и философ за съотношението им”*, като бихме добавили че освен това днес той трябва да бъде високо технологично образован и отворен за работа с екипи в областта на новите материи и функции на облеклото.

В заключителната част са изложени основните изводи произлизащи от обекта на изследването като краен резултат от проучването. Докторантката е очертала дълъг период на своето проучване и считам че направения анализ допринася за проследяване развитието на подхода към конструкцията на дрехата в исторически и социален аспект за посочения период.

Ще си разреша да направя едно уточнение по отношение на някои от формулировките на понятията. В случая изследването е подчинено на анализ на един от признаците сформирали различните подходи за създаване дадена система за конструиране и това е оразмеряването на фигурата, което би трябвало да бъде отразено в самото заглавие. Терминът „формоизграждане на облеклото” е приел друг смисъл, засягащ по-скоро принципите за изграждане на форми в областта на дизайна, докато в случая се разглеждат трансформации от конструктивна гледна точка.

Оценявам интереса, както и работата на докторантката Незабравка Недялкова с новите технологии за проектиране и конструиране и участието ѝ в изготвянето на ръководството на потребителя за cad/cam системата „Силует Дизайнер”. Направеният анализ по поставената тема е обстоен и е в област която е останала малко проучвана и анализирана у нас.

Въз основа на всичко това моля уважаемото научно жури да присъди научната и образователна степен „доктор” на Незабравка Стефанова Попова – Недялкова за нейната дисертация на тема **„Пропорции и ситеми за конструиране – основа за формоизграждане на облеклото”**.

4 април 2013г.

проф. Майа Богданова